

Welzijn in andere tradities

Sinds een jaar heeft Nederland een Monitor Brede Welvaart. Dat is een grote stap vooruit, want het bruto binnenlands product (bbp) is nu niet langer leidend voor hoe het gaat met onze economie en samenleving. Internationaal gezien werd hier al langer aandacht voor gevraagd (Stiglitz et al., 2009). Gek genoeg liep een klein land hierin al jaren voorop: Bhutan. Hier haalde GroenLinks (2010) zijn inspiratie voor de oproep tot Bruto Nationaal Geluk als maatstaf van het functioneren van de samenleving. Dat werd sceptisch ontvangen, want hoe meet je geluk? En Bhutan staat toch heel laag in de ranglijst van gelukkige landen (97 van 156 in het *World Happiness Report* in 2018)?

De term 'geluk' leidt tot veel verwarring (Van Norren, 2017). Zo vertelde een Japanse wetenschapper mij dat de wijze waarop gelukstatistieken in de wereld gemeten worden, misleidend is. Een boeddhist zal de waarde 5 invullen als ideaal (midden tussen 0 en 10), een westerling beoordeelt dit als onvoldoende.

In het boeddhisme heeft geluk een heel andere betekenis dan in het Westen. Het gaat om balans en harmonie. In de eerste plaats innerlijk, vervolgens in de samenleving, en tot slot in harmonie met de natuur. De term *bruto nationale harmonie* zou dus een betere omschrijving zijn van het beleid van de Bhutaanse overheid, dat gestoeld is op vier pijlers: cultuur als basis van je identiteit, sociale en economische vooruitgang, goed bestuur, en harmonie met de natuur. Zij hanteert een index met ongebruikelijke criteria, zoals de balans tussen werk en rust; gemeenschapszin (bijvoorbeeld de mate waarin mensen tijd of geld doneren); psychologisch welzijn (zoals positieve en negatieve emoties); en cultuur (zoals de mate waarin men cultureel participeert).

Niet alleen Bhutan, en andere Aziatische landen zoals Thailand, zijn actief bezig met welzijn. Ook in Latijns-Amerika roeren landen zich. Zo besloten Bolivia en Ecuador om *buen vivir* ('goed leven') in hun grondwetten op te nemen.

DORINE VAN NORREN

Gastonderzoeker aan
Tilburg University

Dit is gebaseerd op inheemse wijsheden van de juiste wijze van leven, waarin harmonie met de natuur en moeder aarde centraal staan. De mens staat niet boven de schepping: alle vormen van leven zijn gelijk. De regeneratieve principes van moeder aarde zouden leidend moeten zijn voor de inrichting van het recht en de economie. Dit leidde tot opname van de rechten van de natuur in de grondwet. De Monitor Brede Welvaart komt hieraan deels tegemoet door met het 'elders'-dashboard, ons beslag op natuurlijke hulpbronnen in de wereld te meten.

In Afrika wordt welzijn vooral gedefinieerd als goede menselijke relaties, en niet afgemeten aan inkomens. De mensheid wordt hier anders gedefinieerd dan in Europa. Men spreekt vaak over *ubuntu* ('ik ben omdat wij zijn'). Als individu besta ik bij de gratie van de gemeenschap. Hiertoe behoren automatisch de voorouders en de toekomstige relaties. Voorouders zijn 'levende doden' want ze worden herinnerd en zijn verbonden met de aarde. Voor de nog-niet-geborenen moeten ook hulpbronnen beschikbaar zijn (het 'later'-dashboard van de Monitor Brede Welvaart). In de Zuid-Afrikaanse grondwet worden ze daarom expliciet genoemd.

Hoe 'ontwikkeling' wordt gedefinieerd is dus in elke cultuur anders. Het bbp is vooral makkelijk meetbaar, maar breder welzijn opent een ander debat waarin de *Global South* (de verzamelnaam voor landen in Azië, Zuid-Amerika en Afrika) de cultuur, innerlijke balans, menselijke relaties en natuur vooropzet. Hoe je welvaart beziet, hangt af van wat je meet. Maar niet voor alle culturen geldt: meten is weten.

Literatuur

Norren, D. van (2017) *Development as service: a happiness, ubuntu and buen vivir interdisciplinary view of the sustainable development goals*. Proefschrift, Tilburg University.

Stiglitz, J.E., A. Sen en J.-P. Fitoussi (red.) (2009) *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress*. Rapport te vinden op ec.europa.eu.